

**KATALOG OPATÓW KLASZTORU
PREMONSTRATEŃSKIEGO W BRZESKU — HEBDOWIE
1179—1732**

O ile wszystkie średniowieczne klasztory premonstratorskie w Polsce odznaczają się małą ilością dochowanych do naszych czasów źródeł historycznych, (w porównaniu np. do klasztorów cysterskich), to klasztor w Brzesku¹ zajmuje pod tym względem jedno z ostatnich miejsc. Nie tylko, że nie zachowały się *Liber mortuorum*, kalendarz, czy ewentualny rocznik klasztoru brzeskiego, ale nawet materiał dyplomatyczny jest niezwykle skąpy. Dość powiedzieć, że z okresu do końca XIII w. zachował się jedynie 1 dokument, którego odbiorcą jest klasztor brzeski². Ostry spór, który toczył się między biskupem kra-

¹ Omawiany klasztor nazywam klasztorem w Brzesku, ponieważ wszystkie źródła średniowieczne z wyjątkiem *Liber Beneficiorum* Długosza tak go nazywają. Późniejsze źródła od końca XVI w. nazywają ten klasztor hebdowskim przedstawiając sprawę w taki sposób, jakoby klasztor w ciągu XVI w. został przeniesiony z Brzeska do Hebdowa. Ponieważ z jednej strony używanie przez Długosza terminu „klasztor hebdowski” świadczy, że co najmniej od 1. połowy XV w. obydwóch nazw używano promiscue, z drugiej zaś strony zachowany do dziś dnia kościół poklasztorny w Hebdowie posiada partie romańskie, co świadczy, że nie mógł być zbudowany dopiero w XVI w. — przeto nie może ulegać wątpliwości, że to nie klasztor, lecz nazwa miejscowości doznała przesunięcia. Nastąpiło ono prawdopodobnie w związku z lokacją miasta Nowe Brzesko w r. 1279, a było tym łatwiejsze, że obie miejscowości były położone tuż obok siebie: obecnie odległość między Nowym Brzeskiem a Hebdowem wynosi zaledwie około 2 km.

² Dokument Bolesława Wstydiwego z r. 1276, *Kod. Mp.*, t. I, nr 92.

kowskim Zbigniewem Oleśnickim, a opatem brzeskim Mikołajem z Buska, podczas którego doszło nawet do uwięzienia opata przez biskupa³, odbił się z kolei ujemnie na ilości i jakości informacji udzielonych przez klasztor Długoszowi należącemu do najbliższego otoczenia Oleśnickiego. Dlatego w *Liber Beneficiorum* Długosz nie był w stanie podać, ani daty fundacji klasztoru, ani osób fundatorów; błędnie także twierdzi, że biskup krakowski Iwo Odrowąż był współfundatorem klasztoru. W *Dziejach* podaje Długosz wiadomość o fundacji klasztoru brzeskiego pod rokiem 1229 nie podając imion fundatorów⁴. Data ta przesunięta naprzód o blisko wiek odnosić się może jedynie do nadania klasztorowi przez biskupa Iwona pewnych dziesięcin wspomnianych w *Liber Beneficiorum*⁵.

Najstarszą — ale jakże późną — tradycję o fundacji klasztoru zawiera dopiero bulla papieża Eugeniusza IV z r. 1441⁶. Powiada ona — niewątpliwie na podstawie materiału dostarczonego przez sam klasztor — że fundatorami byli rycerze Strzeżysław i Wrocisław, fundacja zaś nastąpiła za zgodą księcia Bolesława Kędzierzawego († 1173). Władysław Semkowicz zaliczył Wrocisława do rodu Geraltów⁷ — Strzeżysława Franciszek Piekosiński do rodu Sulima⁸, jak sądzi Semkowicz, niesłusznie.

Tradycja ta chociaż późna nie budzi wątpliwości. Obaj rycerze znani są ze źródeł XII w. jako kilkakrotni uczestnicy różnych pobożnych fundacji. Strzeżysław występuje jako świadek z tytułem komesa na dokumencie fundacyjnym klasztoru Cystersów w Łeknie w r. 1153⁹; po raz drugi świadkuje w r. 1175 na dokumencie fundacyjnym klasztoru Cystersów w Lubiążu¹⁰. Wrocisław świadkuje w r. 1149 na dokumencie

³ *Liber Beneficiorum*, t. III, s. 75.

⁴ *Dzieje*, t. II, s. 229.

⁵ *Dzieje*, t. III, s. 75.

⁶ *Kod. Mp.*, t. IV, nr 1405.

⁷ O początkach rodu Geraltów i fundacji klasztoru Norbertanów w Brzesku, «Miesięcznik Heraldyczny», 1909, s. 17—23.

⁸ *Rycerstwo polskie wieków średnich*, t. III, s. 668—670.

⁹ *Kod. Wp.*, t. I, nr 18.

¹⁰ *Kod. Śląska*, t. I, nr 55.

ks. Bolesława Kędzierzawego dla klasztoru Świętego Wincentego we Wrocławiu¹¹, następnie zaś na dokumencie ksiąząt Bolesława i Henryka dla klasztoru Kanoników Regularnych w Czerwińsku w r. 1161¹²; śmierć jego zanotował nekrolog klasztoru Świętego Wincentego we Wrocławiu pod dniem 16 IV¹³.

Dopiero z dzieła opata premonstratenskiego Karola Ludwika Hugo pt. *Sacri et canonici ordinis Praemonstratensis annales in duas partes divisi, pars prima monasteriologiam sive singulorum monasteriorum ordinis singularem historiam complectens*, t. I—II, wyd. w Nancy w l. 1734—1736¹⁴, dowiadujemy się, że klasztor brzeski założony został jako filia klasztoru w Strahowie pod Pragą czeską w r. 1149. Ponieważ żadne ze znanych źródeł nie przeciwstawia się tej dacie, a Hugo oparł swoje dzieło na odpisach źródeł nadesłanych przez poszczególne klasztory — nie pozostaje przeto nam nic innego, jak przyjąć datę fundacji klasztoru 1149 za prawdziwą.

Na korzyść tej daty przemawia wzmianka w niedatowanym memoriale konwentu klasztorowego pt. *Supplex repraesentatio status i krzywud konwentu hebdowskiego ordinis Praemonstratensis przez eksdywizyję uczynionych*, zachowanym w przechowywanym w Archiwum Metropolitalnym w Krakowie tomie, zawierającym akta procesów między konwentem, a opatami komendataryjnymi z lat 1736—1764. (s. 315):

„Konwent hebdowski *ordinis Praemonstratensis* w diecezji i województwie krakowskim będący fundowany in anno 1140 od Strzeżysława i Wrocisława proceribus regni...”

¹¹ *Kod. Śląska*, t. I, nr 25.

¹² *Kod. Mp.*, t. II, nr 373.

¹³ *Mon. Pol. Hist.*, t. V, s. 682. Wł. Semkowicz, o. c., s. 21, w oparciu o dawniejsze wydania bulli papieża Hadriana IV dla biskupstwa wrocławskiego z r. 1155 identyfikował Wrocisława z nadawcą 3 wsi pod Żmigrodem, najnowsze jednak wydanie tej bulli K. Małeczyńskiego (*Kod. Śląska*, t. I, nr 35, s. 94—95), wymienia w tym miejscu komesa Wojsława, nie Wrocisława.

¹⁴ Ponieważ żadna z krakowskich bibliotek nie posiada dzieła Hugona, cytuję za Knapińskim, *Św. Norbert i jego zakon*, Warszawa 1884.

Rok 1140 jako data fundacji klasztoru brzeskiego jest niemożliwy do przyjęcia, ponieważ klasztor strahowski, który dostarczył pierwszych zakonników do Brzeska, został sam założony właśnie w r. 1140 przez biskupa ołomunieckiego Henryka Zdika i króla czeskiego Władysława II jako filia klasztoru w Steinfeld pod Kolonią¹⁵. Cyfra 1140 — rzekoma data fundacji brzeskiej — powstała niewątpliwie przez opuszczenie znajdującej się pierwotnie na końcu dziewiątki.

Wobec tak szczupłej ilości zachowanych źródeł cennym przyczynkiem do dziejów klasztoru brzeskiego jest *Katalog opatów* zachowany w wyżej wymienionym tomie aktów klasztornych na s. 222—223. Ułożony on został w r. 1732 przez Mikołaja Ignacego Łukowskiego prepozyta strzelneńskiego i wikariusza generalnego Premonstratensów w Polsce, w celu udowodnienia przed Nuncjaturą Apostolską praw konwentu brzeskiego do wolnego wyboru opatów.

Krytyka katalogu wypada pomyślnie. Wszyscy wymienieni w nim najstarsi opaci występują we współczesnych sobie źródłach z wyjątkiem jednego opata z XII, czterech z XIII i jednego z XIV wieku¹⁶. Brak tych ostatnich nie może dziwić wobec upośledzenia klasztoru w źródła. Nie zachodzą też sprzeczności pomiędzy datami katalogu a innymi wiarygodnymi źródłami, jeżeli się przyjmie, że daty roczne katalogu nie odnoszą się do roku śmierci opata, ale do roku, pod którym dany opat występował na dokumencie znajdującym się jeszcze w I połowie XVIII w. w posiadaniu klasztoru. Że tylko w ten sposób można rozumieć daty roczne katalogu, to wynika z metody jaką został on opracowany, tj. *ex vetustissimo mortuorum libro, tum ex diversis quidem monasterii privilegiis*. Datyienne zostały zaczerpnięte z nieznanego obecnie *Liber mortuorum*. Ponieważ *libri mortuorum* z reguły nie podawały dat rocznych, bo te były niepotrzebne do celu, dla którego układano *libri mortuorum*, tj. do odprawiania nabo-

¹⁵ *Lexikon für Theologie und Kirche*, 2 wyd. Freiburg 1937, t. 9, 851—2.

¹⁶ por. niżej, nr 1, 2, 3, 6, 7, 8 i 11.

żeństwa w rocznicę śmierci — daty więc roczne mogą być brane tylko z dokumentów, a z tych nie można się nigdy dowiedzieć o roku śmierci opata. Ten sposób opracowania katalogu sprawił, że pominięto w nim opatów brzeskich znanych jedynie ze źródeł nie będących w posiadaniu klasztoru, a to Waltera, (r. 1212 — dok. klasztoru w Sulejowie), Wincentego, (l. 1241—1244 — dok. klasztorów w Szczyrzcycu, Mogile i Imbramowicach), oraz Błażeja znanego jedynie z rachunków świętopietrza (1325—1427). Opatów tych powinien był autor katalogu wymienić bodaj na podstawie *Liber mortuorum*. Nie jest jednak pewne, czy wszyscy opaci brzescy byli wymienieni w *Liber mortuorum*. Np. wymieniony w 11 pozycji katalogu opat Bartłomiej nie posiadaiennej daty śmierci; może to błąd kopisty katalogu, a może daty tej w *Liber mortuorum* nie było. Możliwe też, że w brzeskiej *Liber mortuorum* znajdowały się imiona i datyienne śmierci różnych opatów, nie tylko brzeskich, i to bez bliższego określenia jakimi byli opatami, i dlatego autor wciągnął do swego katalogu jedynie tych opatów, którzy w dokumentach byli wymienieni wyraźnie jako brzescy. Dlatego też mimo odnalezienia katalogu i uzupełnienia go materiałem dyplomatycznym nie możemy mieć pewności, że znamy wszystkich opatów brzeskich, zwłaszcza dla XIII w., a to tym bardziej, że pomiędzy poszczególnymi opatami XII i XIII w. istnieją zbyt duże luki, np. między Wosolanusem a Piotrem 28 lat; między Wacławem a Florianem 31 lat.

Pozostaje jeszcze do omówienia zagadnienie pierwszego opata klasztoru. Według Hugona pierwszym opatem brzeskim miał być Voslaus zmarły 11 VI 1178¹⁷, — według naszego katalogu Wosolanus żyjący jeszcze w r. 1179. Nasuwają się tutaj dwie możliwości: albo są to dwie różne, albo też jedna i ta sama osoba. Zagadnienia tego na podstawie bazy źródłowej jaką obecnie dysponujemy nie da się definitywnie rozwiązać, niemniej wydaje się prawdopodobniejsze, że mamy tu do czynienia tylko z jedną osobą. Za identycznością przema-

¹⁷ Knapliński, o. c., s. 158.

wia podobieństwo imion, identyczny dzień śmierci — 11, oraz różnica w dacie rocznej tylko o 1 rok. Poza tym, skoro dzieło Hugona i nasz katalog powstały w tych samych latach, trudno przypuścić, aby przy układaniu katalogu służącego do celu obrony praw majątkowych konwentu¹⁸ pominięto pierwszego opata, a równocześnie dane o nim przesłano obcemu do Francji. Pamiętając także o właściwej Francuzom tendencji do przekręcania danych z historii i geografii innych narodów, skłonny jestem w tym miejscu przypuścić pomyłkę Hugona.

Jeżeli tak, to jak brzmiało imię pierwszego opata brzeskiego: Voslaus, czy Wosolanus? Semkowicz¹⁹ opierając się na fakcie występowania w rodzie Geraltów imienia Wojsław zbyt pochopnie powiązał pierwszego opata brzeskiego z rodem fundatora Wrocisława. Wydaje się nieprawdopodobne, aby pierwszym opatem pierwszego klasztoru nowego zakonu w obcym kraju, (klasztor brzeski jest najstarszym klaszturem premonstratorskim w Polsce), mógł być tubylec — choćby członek rodu fundatora. We wszystkich średniowiecznych klasztorach męskich w Polsce widzimy przez długie lata po ich założeniu aż w głąb XIII w. na kierowniczych stanowiskach cudzoziemców. Dlaczego właśnie Brzesko miałoby być wyjątkiem i to od samego początku? Opat Voslaus — jeżeli w ogóle istniał — nie mógł być Polakiem, co najwyżej Czechem²⁰. Inaczej przedstawia się sprawa z imieniem Wosolanus. Imię to nosił arcybiskup moguncki i arcykanclerz cesarza Henryka IV²¹. Opat Wosolanus byłby — jak tytu innych duchownych Polski wczesnośredniowiecznej — Niemcem z Nadrenii, który wstąpiwszy w młodych latach do klasztoru Steinfeld wysłany został z nowym konwentem do Strahowa w Czechach, a stamtąd później do Brzeska. Ponieważ na opata nowego klasztoru musiano

¹⁸ Spory z opatami komendataryjnymi miały aspekt majątkowy.

¹⁹ o. c., s. 21.

²⁰ W średniowiecznych Czechach używano to imię; por. Friedrich, *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae*, Praga 1904—7, Indeksy.

²¹ Liczne warianty tego imienia por. Förstermann, *Altdeutsche Namenbuch*, Bonn 1900, s. 1550.

wybierać nie starca, lecz człowieka w pełni sił, np. około 40 roku życia, nie można się dziwić, że Wosolanus przetrwał na stanowisku opata brzeskiego lat 30, lub więcej. Narodowość niemiecka Wosolanusa stanowi argument za uznaniem go za pierwszego opata brzeskiego i odrzuceniem Hugonowego Voslausa jako pomyłki.

Katalog opatów brzeskich *

Series abbatum a die erectionis praefatarum abbatiarum ac series abbatum claustralium monasterii Hebdoviensis a prima sui erectione per canonicam fratrum electionem sibi succedentium ex vetustissimo mortuorum libro, tum ex diversis eiusdem monasterii privilegiis desumpta haec est, quae sequitur:

- 1-mus abbas claustralis Wosolanus¹ vixit anno 1179, obiit 11 februari.
- 2-dus, Petrus vixit anno 1207, obiit 30 iunii.
[Valterus, 1212]²
- 3-tius, Blasius vixit anno 1226, obiit 21 iunii.
[Vincentius, 10 VII 1241 — 1244]³.
- 4-tus, Venceslaus vixit anno 1248⁴, obiit 31 maii.
- 5-tus, Florianus vixit anno 1279⁵, obiit 29 aprilis.
- 6-tus, Stanislaus vixit anno 1293, obiit 4 februarii.
- 7-mus, Bartholomeus vixit anno 1307, obiit 24 februarii.
- 8-vus, Martinus vixit anno 1320, obiit 16 martii.
[Blasius, 1325—1327]⁶
- 9-nus, Bartholomeus vixit anno 1331⁷, obiit 13 martii.

* Opaci pominięci w katalogu, a znani jedynie z dokumentów, wymienieni są kursywą w nawiasach.

¹ Zapewne identyczny z wymienionym przez Hugona opatem imieniem Voslaus zmarłym jakoby 11 VI 1178.

² Kod. Mp., I, nr 9.

³ Z. Budkova, *Dok. imbram.* nr 3; *Kod. Mp.*, I, nr 22; *Kod. Mog.*, nr 21; *Cod. Pol.*, III, nr 32.

⁴ Występuje jeszcze w r. 1252, *Kod. Mp.*, I, nr 39.

⁵ Występuje w: 8 V 1275 — 6 X 1279, Z. Budkova, *Dok. imbram.* nr 8; *Kod. kat. krak.* I, nr 82.

⁶ *Mon. Pol. Vat.*, I, s. 118, 188.

⁷ Występuje: 1 V 1331, *Kod. Mp.*, I, nr 185.

- 10-mus, Sventoslaus vixit anno 1337^a, obiit 26 martii.
 11-mus, Bartholomeus vixit anno 1350, obiit ...^a
 12-mus, Philippus, vixit anno 1358^b, obiit 8 augusti.
 13-tius, Henricus vixit anno 1374¹⁰, obiit 12 septembris.
 14-tus, Ioannes vixit anno 1379¹¹, obiit 13 decembris.
 15-tus, Stanislaus Poręba vixit anno 1391¹², obiit 16 iunii.
 16-tus, Gerlacus vixit anno 1409, obiit 12 martii¹³.
 17-mus, Stanislaus vixit anno 1417¹⁴, obiit 10 maii.
 18-vus, Nicolaus vixit anno 1439¹⁵, obiit 13 novembris.
 19-nus, Iacobus vixit anno 1457¹⁶, obiit 11 decembris.
 20-mus, Martinus vixit anno 1472, obiit 7 septembris.
 21-mus, Stanislaus vixit anno 1498, obiit 4 decembris.
 22-dus, Iacobus vixit anno 1501, obiit 1 decembris.
 23-tius, Stanislaus vixit anno 1504, obiit 10 maii.
 24-tus, Ioannes vixit anno 1513, obiit 2 maii.
 25-tus, Martinus vixit anno 1520¹⁷, obiit 28 februarii.
 26-mus, Nicolaus vixit anno 1536¹⁸, obiit 29 novembris.
 27-mus, Martinus Paropiński, vixit anno 1565, obiit 13 octobris¹⁹.

^a Występuje: 24 X 1337, *Kod. kat. krak.*, I, nr 162.

^b Występuje: 1350 — 14 IV 1360, *Mon. Pol. Vat.*, II, s. 318; *Kod. Mp.*, I, nr 251; *Kod. kat. krak.*, I, nr 220.

¹⁰ Wg Knapińskiego, o. c., s. 158, † 1369.

¹¹ Wg Knapińskiego, o. c., s. 158, występuje już w r. 1371.

¹² Występuje: 4 XII 1393 — 9 VII 1405, *Arch. Kom. Prawn.*, t. X, nr 274 -- 1533; wg Knapińskiego, o. c., s. 158; zmarł jakoby 15 XII 1391.

¹³ Wg Knapińskiego, o. c., s. 158, † 11 V 1409.

¹⁴ Występuje: 11 V 1413 — 10 V 1420, *Arch. Kom. Prawn.*, t. X, nr 3199; Knapiński, o. c., s. 158.

¹⁵ Mikołaj z Buska występuje: 22 VI 1420—1452, Z. Budkowa, *Dok. imbram.*, nr 18; *Kod. Mp.*, nr 1325, *Kod. m. Krak.* nr 115 i 116; *Liber Beneficiorum*, t. III, s. 75; *SPPP*, t. II, nr 2355 i 3502.

¹⁶ Występuje jeszcze w r. 1460, *Castr. Crac.* 17, s. 980.

¹⁷ Marcin z Luborzycy występuje: 8 III 1518 — 23 XI 1531, *MRPS*, IV, 1 nr 2729 i 16215. Wg Knapińskiego, o. c., s. 160, † 1549.

^a brak daty dziennej rkpis.

¹⁸ Wg Knapińskiego, o. c., s. 160, występuje jeszcze w r. 1559.

¹⁹ Wg Knapińskiego, o. c., s. 160, † 13 X 1656.

- 28-vus, Nicolaus de Kamiona^b vixit anno 1577^c, obiit 10 aprilis²⁰.
 29-nus, Bartholomeus Habicht vixit anno 1572²¹, obiit 30 iunii.
 30-mus, Stanislaus Szydłowski²² vixit anno 1584, obiit 1 maii.
 31-mus, Melchior Olszowski vixit anno 1619, obiit 2 octobris²³.
 32-dus, Ioannes Jordan vixit anno 1627, obiit 3 martii.
 33-tius, Martinus Mieczanowski^d vixit anno 1630, obiit 12 aprilis²⁵.

Tandem irrepserunt rixae^e et differentiae inter conventum ex una et praetendentes commendam ex altera parte. Vacavit sedes abbatialis circjter 14 annis et hoc temporis spatio fuit primus non quidem abbas commendatarius, sed administrator manualis reverendissimus Kretkowski archidiaconus Cracoviensis²⁶, qui post aliquot suae administrationis annos invalescentibus inter se et conventum differentiis omni praetensioni ad abbatiam Hebdoviensem renuntiavit et recessit. Sic itaque rebus se habentibus professi Hebdovienses postularunt ad abbatiam suam admodum reverendum Alexandrum Trzebiński decanum Sandomiriensem²⁷ cum conditione assumendi habi-

²⁰ Mikołaj z Kamiennej, † 10 IV 1571, Knapiński, o. c., s. 160.

²¹ † 1584, Knapiński, o. c., s. 160.

²² Por. Niesiecki, *Herbarz*, t. 8, s. 642.

²³ Por. Niesiecki, o. c., t. 7, s. 88, wg Knapińskiego, o. c., s. 160, † 25 X 1619.

²⁴ Por. Niesiecki, o. c., t. 4, s. 304.

²⁵ Pieczanowski vel Piecznowski † 1630. Por. Uruski, *Herbarz*, t. 13, s. 322.

²⁶ Erazm Kretkowski. Por. L. Łętowski, *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich*, Kraków 1852, t. III, s. 175—177.

^b Karsciona rpis.

^c tak rpis.

^d Mieczanowski rpis.

^e tricae rpis.

²⁷ † 1644, por. J. Wiśniewski, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich*, Radom 1926, s. 299.

tum et professionem emittendi. Cui conditioni, quia non fuit satisfactum, etiam hic dominus coactus fuit recedere. Tandem a serenissimo Vladislao IV²⁸ recommendatus seu praesentatus fuit ad abbatiam admodum reverendus Thomas Leżyński archidiaconus Sandomiriensis²⁹, qui supradicta conditione receptus, quia eandem non effectavit, recedere debuit, sicut et antedanei.

Post cuius recessum electus est a conventu Hebdoviensi anno 1644 Ludovicus Stepkowski³⁰ professus Hebdoviensis. Vixit ad annum 1664, obiit 3 maii³¹.

Post fata huius abbatis regularis vacavit sedes annis 4. Postea recommendatus ab aula reverendissimus Gottardus Tyzenhaus^f suffraganeus Vilmensis optinuitque in urbe subrepticam provisionem ad commendam, cuius semialtero anno malae fidei possessor; mortuus est anno 1671³².

Post cuius obitum electus fuit a fratribus Hebdoviensibus ex gremio conventus Ioannes Laurentius Scierski³³ professus Hebdoviensis idque allaborante et conventui auctoritate sua assistente illustrissimo Andrea Trzebicki episcopo Cracoviensi³⁴. Tandem benedictus et installatus fuit in pacifica possessione suae abbatiae annis 20, scilicet ad annum 1691; obiit 3 aprilis.

Hic itaque abbas adhuc superstes, sed viribus destitutus, inito cum conventu suo consilio adscivit sibi coadiutorem cum conditione habitum suscipiendi et professionis emittendae admodum reverendum Michaellem Wilkowski canonicum Premisliensem, quem etiam ipse investivit et post elapsam probationis annum professavit. Qui sic, ut dictum, in coadiutorem assumptus, sacro habitu indutus et professus post fata sui

²⁸ 1632—1648.

²⁹ Por. Wlśniewski, o. c., s. 180—182.

³⁰ Jan Ludwik Stepkowski, por. Niesiecki, o. c., t. 8, s. 313.

³¹ zgodne z datą na grobowcu w kościele hebdowskim.

³² Wg Niesieckiego, o. c., t. 9, s. 186, †1669.

³³ Por. Niesiecki, o. c., t. 8, s. 229.

³⁴ 1657—1679.

^f Tyzenhaus rpis.

antecessoris in abbatem benedictus et installatus, gubernavit abbatiam et monasterium rexit usque ad annum 1727; obiit die 1 octobris.

Post fata itaque huius abbatis a patribus Hebdoviensibus turbas et scissiones inter se facientibus postulatus est ad abbatiam cum conditionibus supra expraessis reverendissimus Martinus Żeromski canonicus Cracoviensis, praepositus Kielcensis ac hic non expectata sui investitione³⁵ minus professione³⁶ in bonis abbatialibus et conventualibus sese collocavit, dispositioni eorum et gubernio se ingessit. Tandem differentiis inter se et conventum exortis renuntiavit et recessit. Post cuius recessum impositus est ab illustrissimo loci ordinario administrator bonorum reverendissimus Lochman canonicus Cracoviensis³⁷. Tandem illustrissimus Regni referendarius³⁸ praesentationem ex cancellaria Regni exportavit et in fundamento huius electionem, postulationem ac receptionem sui celebrari curavit, cui celebrandae illustrissimus loci ordinarius diem et commissarios ad praesidendum huiusmodi actui assignavit, quod totum est contra iura et privilegia ordinis nostri.

Hunc igitur statum abbatiae Hebdoviensis omni, qua potui, solitudine conquisitum et connotatum iurata fide et conscientia religiosa verum et realem esse protestor ac in evidentius testimoni robur cum appositione sigilli propria manu subscribo. Datum Strzelnae³⁹, die 2 februari anno 1732.

*Frater Nicolaus Ignatius Łukowski⁴⁰
sacri ordinis Praemonstratensis praepositus
Strzelnensis, commissarius et vicarius
generalis mp.*

³⁵ Dominik Lochman, por. Łętowski, o. c., t. III, s. 264.

³⁶ Józef Andrzej Załuski.

³⁷ Strzelno, miasteczko w obecnym wojew. bydgoskim, pow. Mogilno.

³⁸ Wymieniony w Herbarzu Bonieckiego, t. 6, s. 121, jako prepozyt zwierzyniecki.

³⁹ tak rkpis.

Uwaga: Już po złożeniu i złamaniu niniejszej pracy stwierdziłem, że wymieniony na 21 miejscu opat Stanisław występuje w l. 1484—93. (Castr. Crac. 21, s. 1018; 24, s. 159.)